FTU
forbrukertvistutvalget

Justis- og beredskapsdepartementet
v/ Lovavdelingen

Deres ref.	Vår ref.	Saksbehandler:	Dato:
		Marie Grønvik	
16/1557	16/580-2		05.07.2016
		Tlf.: 47 48 01 50	

Høring - forslag til nye EU-direktiver om forbrukerkontrakter

1 Innledning

Vi viser til høringsbrev av 5.4.2016, og høringsnotat vedrørende EU-kommisjonens forslag til to nye EU-direktiver, henholdsvis direktivforslag COM 2015/635 om fjernsalg (herunder internettsalg) av fysiske varer og COM 2015/634 om digitale ytelser.

Vi bemerker innledningsvis at Forbrukertvistutvalget (FTU) i utgangspunktet ikke har synspunkter på balansen av rettigheter og plikter mellom forbrukere og næringsdrivende, særlig ikke i tilfeller hvor det kan være tydelig interessemotsetning mellom de to sidene. På vegne av Forbrukertvistutvalget (FTU) ønsker vi likevel å knytte noen kommentarer til hvordan vi antar at forslagene kan slå ut i praksis basert på erfaringen med behandlingen av tvistesaker. Hvilke hensyn som må vurderes ved ulike løsninger vil også bli omtalt. I tillegg har vi enkelte kommentarer til hva som anses som lovteknisk hensiktsmessig.

Høringsuttalelsen begrenser seg i all hovedsak til direktivforslaget om fjernsalg (herunder internettsalg) av fysiske varer. Direktivforslaget om digitale ytelser faller i stor grad utenfor FTU sitt kompetanseområde i dag, og FTU har derfor liten erfaring med tvister knyttet til kjøp av digitale ytelser.

2 Direktivforslag om fjernsalg (herunder internettsalg) av fysiske varer

2.1 Direktivforslagets virkeområde og nasjonal lovgivning

Direktivforslaget gjelder den kjøpsrettslige reguleringen av fjernsalg. Det vil ikke være nødvendig å tilpasse forbrukerkjøpsloven utenfor tilfeller av fjernsalg. Det vil derfor være mulig med ulike regler for henholdsvis fjernsalg og butikksalg. I mange tilfeller vil det kunne være en gråsone mellom ulike type kjøp, der for eksempel avtalen inngås over nettet, mens varen hentes fysisk i butikken. Ved en slik løsning vil det derfor være behov for en klar avgrensning mellom ulike typer kjøp, slik at det er enkelt for forbrukere og næringsdrivende å forutberegne sin rettsstilling.

Postadresse: Postboks 4596 Nydalen 0404 Oslo
Kontoradresse: Gjerdrumsvei 8,0484 Oslo
E-post: post@forbrukertvistutvalget.no
Tlf.: 23 40 06 80 | Org. 985 211 132

Ulike regler vil isolert sett være uheldig, men kan likevel være å foretrekke dersom forbrukerkjøpsloven har gode regler som det ikke vil være anledning til å opprettholde etter direktivet. Et mulig eksempel kan være opprettholdelse av fem års reklamasjonsrett ved butikksalg for mangler som blir synlige etter at det har gått to år, i motsetning til direktivforslaget hvor det kreves at mangelen må ha vist seg innen to år for at selgeren skal være ansvarlig ved fjernsalg. Ulike reklamasjonsfrister vil etter omstendighetene kunne gi en konkurransefordel for butikksalg, da reklamasjonsretten for hvitevarer o.l. vil være 5 år ved butikksalg, mens selgerens ansvarsperiode er 2 år der tilsvarende vare er kjøpt på nettet. På den annen side synes ikke direktivet å være til hinder for at selgere ved fjernsalg på eget initiativ kan tilby forbrukere de samme rettigheter som ved butikksalg.

At forbrukerkjøpslovens regler opprettholdes for kjøp som faller utenfor direktivforslagets virkeområde, kan også medføre andre konsekvenser. Ved et «tosporet» system, vil det blant annet kunne være en fordel for den næringsdrivende i butikksalg at det er adgang til å ta et «som den er»-forbehold, jf. fkjl. § 17, hvilket direktivet ikke synes å åpne opp for. Til dette kommer imidlertid at «som den er»-forbehold i hovedsak gjelder bruktkjøp, hvilket for det meste antas å være mer utbredt ved butikksalg enn salg over nettet.

Hevingsterskelen synes også å være lavere etter direktivforslaget enn etter bestemmelsen i forbrukerkjøpsloven § 32, da direktivet åpner for heving også der mangelen er uvesentlig. Ved et «tosporet» system, vil dette kunne gi forbrukere ved fjernsalg en fordel.

En annen mulighet vil være å tilpasse forbrukerkjøpslovens alminnelige regler til direktivet, slik at de reglene som direktivet krever, vil gjelde i alle typer salg. En slik løsning vil være rettsteknisk enklere.

2.2 Selgerens ansvarsperiode og reklamasjonsfrister

FTUs erfaring er at reklamasjon etter mer enn to år forekommer ofte i praksis (f.eks. bilkjøp, hvite- og brunevarer og en del andre produkter), uten at vi sitter igjen med et inntrykk av en urimelig balanse mellom partene. I mange saker vil det derfor kunne være negativt for forbrukerne om fem års reklamasjonsrett skulle bli avskaffet på generell basis. I andre saker vil forslaget om bevisbyrde på selgeren i to år (se nedenfor) kunne være til forbrukerens fordel. Det er likevel alltid vanskelig å vurdere totaleffekten av reduserte rettigheter på ett område kombinert med sterkere rettigheter på et annet. En begrensning av reklamasjonsretten til to år kun ved fjernsalg vil ha mindre betydning.

En neddemping eller fjerning av regler om relativ reklamasjonsfrist vil være til fordel for forbrukerne og til skade for de næringsdrivende. I det store bildet forekommer det forholdsvis sjelden at forbrukere mister krav som følge av for sen reklamasjon etter disse reglene. En utvikling i retning av en neddemping av regler om relative reklamasjonsfrister vil medføre en rettsteknisk forenkling, hvilket i en del sammenhenger vil kunne være en fordel.

Etter direktivforslagets artikkel 8 nr. 3 ligger bevisbyrden på selgeren der mangelen viser seg innen to år etter risikoens overgang. Bevisbyrderegler av denne typen kan ha større betydning ved skriftlig nemndsbehandling (som i FTU) enn ved muntlig domstolsbehandling ved at det kreves mindre bevismateriale fra forbrukeren.

2.3 Utmåling av prisavslag

Direktivforslagets artikkel 12 regulerer utmåling av prisavslag, og samsvarer med fkjl. § 31 første ledd. Departementet har i sitt høringsnotat uttalt at det er uklart om direktivforslaget er til hinder for regelen i fkjl. § 31 annet ledd om utmåling av prisavslag ut fra mangelens betydning for forbrukeren. Til dette vil vi bemerke at det neppe vil ha stor betydning om regelen i fkjl. § 31 annet ledd skulle falle bort. FTU er i stort omfang henvist til skjønnsmessig utmåling av prisavslag. I praksis spiller det da liten rolle om utmålingen i prinsippet følger hovedregelen om forholdsmessig avslag eller særregelen om mangelens betydning for forbrukeren.

2.4 Hevingsoppgjør

I direktivforslaget artikkel 13 reguleres virkningene av heving, og hvordan hevingsoppgjøret skal gjennomføres. Dette er en forskjell fra forbrukerkjøpsloven, hvor det ikke er regulert hvordan hevingsoppgjøret skal skje. FTU har i stor grad sett hen til lovens forarbeider med hensyn til hevingsoppgjøret, og det er usikkert om løsningen i direktivet gir anvisning på en bedre løsning enn det som følger av FTUs praksis i dag.

2.5 Nyttevederlag ved heving

Direktivforslaget begrenser forbrukerens plikt til å betale nyttevederlag til de tilfeller der verdiforringelsen av varen er større enn avskrivningen ved normal bruk, jf. artikkel 13 nr. 3 litra d. Dette vil kunne medføre bedre rettigheter for forbrukeren enn det som følger av dagens lovgivning dersom for eksempel en bil ikke er kjørt mer enn hva som må anses normalt. Vi vil gjøre oppmerksom på at man må se denne regelen i sammenheng med at det i direktivforslaget ikke synes å foreligge relativ reklamasjonsfrist, samt at terskelen for heving virker å være senket. Dette vil kunne gi negativt utslag for selgeren dersom forbrukeren fremsetter krav om heving på grunn av mangel lang tid etter den ble synlig.

2.6 Erstatning

Vi bemerker at det i direktivforslaget ikke synes å foreligge regler om erstatning for tap som følge av kontraktsbruddet. FTU har erfaring med at det legges ned påstand om erstatning i en rekke saker. Det bør vurderes nærmere om dagens regler om erstatning vil kunne opprettholdes innenfor direktivets virkeområde.

2.7 Forsinkelse

Det bemerkes også at direktivet ikke synes å inneholde bestemmelser om når forsinkelse foreligger, og de eventuelle virkningene av dette. Det bør derfor vurderes om dagens regler om forsinkelse vil kunne opprettholdes innenfor direktivets virkeområde.

2.8 Administrative eller økonomiske konsekvenser

Vi har ikke grunnlag for å anta at forslaget vil medføre noen økonomiske eller administrative konsekvenser for Forbrukertvistutvalget. Antallet tvister vil imidlertid kunne påvirkes av hvor klare reglene på området til slutt blir.

3 Direktivforslag COM 2015/634 om digitale ytelser

Enkelte avtaler om digitale ytelser faller inn under angrerettloven, og dermed inn under FTUs kompetanseområde, jf. forbrukertvistloven § 1 første ledd bokstav c. Som nevnt i høringsnotatet, reguleres imidlertid avtaler om digitale ytelser i hovedsak av ulovfestet kontraktsrett, og faller dermed utenfor virkeområdet til FTU per i dag. Tvister om slike avtaler vil etter omstendighetene kunne bli behandlet av FTU når Lov om Forbrukerklageutvalget (forbrukerklageloven) trer i kraft, dersom saken anses prinsipiell.

FTU har så langt liten eller ingen erfaring med kjøp av digitale ytelser, og har ingen kommentarer til bestemmelsene i direktivforslaget. Vi har heller ingen formening om hvorvidt direktivforslaget vil ha noen økonomiske eller administrative konsekvenser for FTU.

Med vennlig hilsen

Aslaug Skrede Gauslaa
direktør
Sekretariatet

Trygve Bergsåker
leder
Forbrukertvistutvalget